

KONSEP MAQASID SYARIAH DALAM PENGURUSAN WAKAF

Nasrul Hisyam Nor Muhamad,^{a,*} Mohd Arafat Jaafar,^a Muhibbuddin Abdullah,^a Nurul Atikah Nizaludin,^a Mohd Muslim Salleh,^a Mohd Muammar Mohd Zin,^a

^a *Fakulti Tamadun Islam, Universiti Teknologi Malaysia, 81310 Johor Bahru*

*Corresponding author: nasrul@utm.my

Article history

Received: 2014-11-23

Received in revised form: 2015-03-12

Accepted: 2015-05-07

Abstract

This article will clarify the question of the Maqasid Shariah in waqf management. Basically, Islam strongly encourages infaq. One form of infaq is the waqf. An alternative for Muslims to infaq their property to the sabilillah, that is for the benefit of all beings. Allah putting maqasid shariah in every law of shariah. For this purpose, this article will explain on the waqf and its relation to Maqasid Shariah.

Keywords: Endowments, Maqasid Shariah, and Waqf Assets

Abstrak

Artikel ini akan menjelaskan persoalan mengenai Maqasid Syariah dalam pengurusan wakaf. Secara asasnya, Islam sangat menggalakkan wakaf. Wakaf merupakan alternatif bagi orang Islam menginfakkan harta mereka ke jalan Allah yang manfaatnya dapat digunakan semua. Allah meletakkan Maqasid Syariah dalam setiap pensyariatannya. Untuk tujuan itu, artikel ini akan mengupas mengenai harta wakaf dan kaitannya dengan Maqasid Syariah.

Kata kunci: Wakaf, Maqasid Syariah, dan Aset Wakaf

1.0 PENDAHULUAN

Umat Islam adalah bersaudara dan ia diumpamakan sebagai satu bangunan yang saling sokong-men yokong. Islam mengajar umatnya supaya sentiasa tolong-menolong dan bantu membantu sesama manusia, sama ada dalam bentuk wang ataupun harta benda. Pemberian bantuan melalui harta benda ini bukanlah disebabkan menginginkan sesuatu pujian daripada manusia, tetapi yang paling utama adalah untuk mendapat keredhaan Allah. Oleh itu, selain daripada zakat, sedekah, hibah, dan wasiat, umat Islam berkongsi harta kekayaan mereka dengan orang lain melalui berwakaf.

Kemajuan ekonomi merupakan salah satu aspek yang penting dalam Islam. Wakaf merupakan sebahagian institusi ekonomi umat Islam yang tidak kurang pentingnya. Ianya perlu dikembangkan dan diuruskan dengan cara yang terbaik, agar dapat dimanfaatkan kepada seluruh umat Islam khususnya dan manusia amnya. Sebagaimana firman Allah S.W.T yang bermaksud:

“Bandingan (derma) orang-orang yang membelanjakan hartanya pada jalan Allah ialah sama seperti sebiji benih yang tumbuh menerbitkan tujuh tangkai, tiap-tiap tangkai itu pula mengandungi seratus biji. Dan ingatlah Allah akan melipat gandakan pahala bagi sesiapa yang dikehendaki-Nya dan Allah Maha Luas (rahmat-Nya) kurniaan-Nya lagi meliputi ilmu pengetahuan.” (al-Baqarah, 2:261)

2.0 KONSEP WAKAF

Kalimah wakaf merupakan kata terbitan daripada kata dasar *waqafa* (*waqafa – yaqifu – waqfan*) yang bermaksud menahan atau menegah sesuatu. Menurut bahasa, wakaf berasal daripada perkataan arab *waqafa* yang bererti berhenti atau *al-habs* iaitu menahan semata-mata atau *al-man’*. Istilah wakaf juga merujuk kepada urusan “penahanan” harta bernilai untuk memberi manfaatnya (Ibn Manzur, 1990). Manakala, menurut syarak, wakaf bermaksud menahan atau mengawal harta bernilai kerana Allah S.W.T. semata-mata di mana manfaatnya di ambil untuk kepentingan umum (Wahbah al-Zuhayli, 1996; Al-Sayyid Sabiq, 1987).

Wakaf merupakan sebahagian daripada bentuk amal jariah yang ganjaran pahalanya akan terus menerus berlaku hingga wakafnya berakhir atau musnah, walaupun pewakaf itu telah meninggal dunia. Wakaf juga merupakan satu wasilah bagi pewakaf mendekatkan dirinya kepada Allah S.W.T kerana di dalamnya terdapat elemen *taqarrub* selain memperoleh ganjaran pahala yang tidak putus (Siti Mashitoh Mahamood, 2007a).

Hukum mewakafkan harta adalah sunat kerana ia merupakan perbuatan yang baik daripada kerja kebajikan yang sangat dituntut. Abu Hurairah telah menjelaskan bahawa Rasulullah S.A.W telah bersabda yang bermaksud:

“Apabila mati seorang anak Adam, maka terputuslah pahala amalannya kecuali tiga perkara iaitu sedekah jariah atau ilmu yang dimanfaatkan dengannya, atau anak yang soleh yang sentiasa mendoakannya.” (Riwayat Muslim, no. 1631)

Menurut fuqaha, pewakaf (*waqif*) menjadikan manfaat hartanya untuk tujuan kebajikan. Harta itu akan terus kekal menjadi hak milik pewakaf. Justeru wakaf tidak menghilangkan hak milik pewakaf ke atas harta wakaf, cuma pewakaf tidak boleh menggunakan harta wakaf tersebut selain daripada tujuan yang diwakafkan (Ibn Rushd, 2003; Wahbah Zuhayli, 1996; Mustafa al-Khin et.al. 2009).

Membelanjakan harta dan membantu golongan yang lemah dan memerlukan di dalam Islam adalah satu kewajipan dan tuntutan. Kewajipan ini berasaskan kepada prinsip bahawa setiap anggota masyarakat perlu menolong dan membantu saudaranya yang memerlukan. Sifat bakhil, kedekut dan tidak mempedulikan kesusahan orang lain sehingga tiada rasa simpati akan kesempitan hidup seperti jiran

tetangga amat dicela oleh Islam (Timur Kuran, 2001). Wakaf memainkan peranan penting dalam memenuhi sebahagian daripada kekurangan di dalam masyarakat, di samping memangkin perkembangan ekonomi, keilmuan, kemasyarakatan dan keagamaan, untuk menjamin kesinambungan syiar Islam (Mochammad Arif Budiman, et.al., 2011).

3.0 JENIS WAKAF

Secara umumnya wakaf dikategorikan kepada dua bahagian utama iaitu Wakaf Am dan Wakaf Khas. Walaupun kedua-dua wakaf ini mempunyai tujuan dan maksud yang sama iaitu untuk kebajikan, tetapi fungsinya berbeza di dalam urusan pentadbiran dan pembangunan harta wakaf tersebut (Wahbah Zuhayli, 1997).

3.1 Wakaf Khas (*Wakaf Muqayyad*)

Wakaf Khas atau Wakaf *Muqayyad* bermaksud wakaf yang dikhususkan tujuannya atau dikhususkan pengambil manfaat daripada zat harta wakaf tersebut atau dalam erti kata lain, memulakan wakaf dengan diri sendiri, anak-anak dan kemudiannya orang lain untuk tujuan kebajikan. Hasil daripada zat harta wakaf akan dibayar kepada mereka yang telah ditentukan sebagaimana bagi maksud yang ditetapkan di dalam wakaf yang telah dibuat oleh pewakaf (Suwaid Tapah, 1994).

Sebagai contoh mewakafkan manfaat tanah kebun kepada seluruh zuriat dan keturunannya atau hanya kepada golongan tertentu sahaja kemudian diikuti dengan fakir miskin. Wakaf jenis ini juga dikenali sebagai wakaf kerabat (*dhurriy*) iaitu wakaf yang dikhususkan untuk ahli keluarga terdekat dan golongan tertentu. Apabila seseorang melafazkan “Aku mewakafkan tanah ini untuk anak-anakku”. Maka ia memberi maksud bahawa dia telah mewakafkan tanahnya untuk anak lelaki dan perempuan termasuk *khunsa*. Jika anak itu masih janin di dalam kandungan, ia hanya dikira setelah dilahirkan. Akan tetapi anak yang disabitkan dengan *li'an* tidak termasuk kerana gugurnya kesahtarafan anak tersebut kepada bapanya.

3.2 Wakaf Am (*Wakaf Mutlaq*)

Wakaf Am atau Wakaf *Mutlaq* iaitu merujuk kepada amalan menyerahkan harta wakaf dengan tidak menyatakan sesuatu tujuan tertentu dalam perwakafan hartanya. Harta itu boleh dibangunkan untuk masalah umum, selagi tidak bertentangan dengan syarak sebagai contoh mewakafkan tanah untuk membangunkan pusat pengajian, masjid, perkuburan dan rumah anak yatim. Wakaf jenis ini amat digalakkan oleh Islam kerana selain daripada tujuan mendapatkan ganjaran pahala daripada Allah S.W.T., ianya akan membantu meningkatkan perkembangan sektor ekonomi negara (Muhammad Abu Zahrah, 2007).

4.0 MAQASID SYARIAH

Setiap daripada penciptaan Allah terdapat hikmah dan tujuannya, dan adalah mustahil bagi Allah menjadikan sesuatu perkara tanpa arah tujuan dan matlamatnya. Suatu hakikat yang perlu difahami dan diyakini manusia ialah penciptaan tersebut adalah bertujuan untuk kebaikan dan kemaslahatan manusia. Bagi memahami hikmah ini, manusia diperintahkan untuk *mentadabbur* dan *bertafakkur* melihat hikmah disebalik sebarang penciptaan yang diberikan kepadanya. Hal ini sememangnya mempunyai kaitan dengan tujuan kejadian manusia seperti yang diterangkan dalam firman Allah S.W.T. yang bermaksud:

“Dia telah menciptakan kamu dari bumi (tanah) dan menjadikan kamu sebagai pemakmurnya.” (Hud, 11: 61)

Syariah Islam bertujuan untuk memberikan kebaikan, kesejahteraan dan kemaslahatan kepada seluruh umat manusia. Objektif atau Maqasid Hukum Islam adalah untuk menjaga kepentingan dan keperluan manusia di dunia dan akhirat. Maksud Maqasid Syariah ialah rahsia-rahsia yang telah ditetapkan Allah S.W.T. pada setiap hukum yang telah disyariatkan, iaitu untuk mencapai kebahagiaan pada individu dan masyarakat serta memelihara undang-undang dan seterusnya untuk memakmurkan dunia sehingga mencapai tahap kesempurnaan, kebaikan, kemajuan dan ketamadunan yang tinggi. Menurut al-Shatibi dalam kitabnya *al-Muwafaqat Fi Usul al-Shariah*, selain untuk memelihara kemaslahatan atau kepentingan manusia dalam menjalani kehidupan di dunia, ia juga bertujuan untuk memelihara kepentingan manusia selepas kematian mereka (Al-Syatibi, 1996).

Ini membuktikan bahawa kedatangan Islam itu adalah merupakan rahmat kepada manusia sekalian alam, sebagaimana firman Allah S.W.T yang bermaksud:

“Kami tidak mengutuskan engkau (ya Muhammad), melainkan menjadi rahmat untuk sekalian semesta ‘alam.” (Al-Anbiya’, 21: 107)

Maqasid Syariah secara umumnya terbahagi kepada tiga bahagian. Pertama, *dharuriyyat* (*essential*). Ia adalah perkara-perkara yang termasuk dalam keperluan asasi yang mesti dipenuhi oleh setiap individu. Ia adalah kemaslahatan yang perlu dipenuhi untuk mendirikan kemaslahatan agama dan dunia. Contohnya, seorang individu perlu mempunyai harta untuk meneruskan kehidupan. Justeru, Allah S.W.T menurunkan syariat yang berkaitan dengan persoalan memiliki harta, menggunakan dan membelanjakannya.

Terdapat lima perkara penting yang terkandung di bawah kemaslahatan ini iaitu memelihara agama (aqidah), memelihara diri/jiwa, memelihara akal, memelihara keturunan dan memelihara harta. Contohnya, dalam bab memelihara agama, Allah S.W.T dan Nabi S.A.W memerintahkan umat Islam mempelajari Islam dan mengukuhkan akidah dan syariat seperti solat, puasa dan haji. Kemudian, Allah S.W.T menurunkan syariat untuk menjaganya seperti suruhan berdakwah dan berjihad.

Kedua, *hajiyyat* iaitu kemaslahatan yang bersifat keperluan dan hajat manusia. Ia untuk menghilangkan kesulitan dan kesempitan yang boleh membawa kepada kesusahan hidup. Jika kemaslahatan ini tidak dapat dipenuhi ia boleh menyebabkan kesulitan dan kesusahan hidup. *Hajiyyat* secara umumnya adalah sokongan terhadap lima nilai utama dalam keutamaan *dharuriyyat*. Ini dapat dilihat dalam kes *rukhsah*. Walaupun solat merupakan keutamaan di bawah *dharuriyyat*, kelonggaran diberi kepada mereka yang bermusafir untuk melakukan solat jamak dan qasar.

Bahagian yang ketiga adalah *tahsiniyyat* iaitu merupakan hierarki terbawah dalam susunan maqasid syariah. Ia merujuk kepada keselesaan yang akan dinikmati oleh manusia yang berkehendak kepadanya. Perkara di bawah *tahsiniyyat* adalah satu pembaikan dan kesempurnaan hidup manusia dalam semua hierarki kehidupan. Sebagai contoh, Islam menggalakkan umatnya memberi sedekah dan berkelakuan baik dalam percakapan dan tingkah laku (Al-Syatibi, 1996).

5.0 MAQASID SYARIAH DALAM PENGURUSAN WAKAF

Islam mempunyai pandangan yang jelas mengenai harta. Harta yang diuruskan dengan betul akan membawa manusia ke arah kebaikan tetapi menyalah gunakan harta untuk perkara maksiat dan kerosakan akan membawa akibat buruk kepada pemilik harta tersebut. Mewakafkan harta yang dikurniakan Allah adalah satu usaha mulia. Allah telah meletakkan rahsia yang besar dibalik ibadah wakaf yang dilaksanakan. Allah ingin mendidik manusia untuk berkongsi nikmat yang diperoleh. Harta hanyalah wasilah bagi mendapat keredhaan Allah dan meraih cinta-Nya (Mohamad Akram Laldin et.al, 2006).

Jelas sekali, perlaksanaan ibadah wakaf ini bukanlah untuk mendapat pahala semata-mata, tetapi mempunyai Maqasid yang besar untuk kepentingan individu, masyarakat dan umat Islam seluruhnya.

5.1 Pembangunan Ekonomi

Pembangunan yang seimbang dalam bidang ekonomi merupakan sebahagian daripada keadilan sosial iaitu pelaksanaannya terdiri daripada struktur-struktur dalam masyarakat yang saling melengkapi antara satu sama lain.

Dengan keadilan ekonomi, setiap individu akan mendapatkan haknya sesuai dengan sumbangan masing-masing kepada masyarakat. Setiap individu juga harus dibebaskan dari eksploitasi individu lainnya. Islam dengan tegas melarang seorang Muslim merugikan orang lain. Melalui ibadah wakaf, pembangunan ekonomi dapat dibangun tanpa wujud eksploitasi daripada mana-mana pihak. Sudah pasti penyumbangannya ikhlas menginfakkan harta mereka untuk kegunaan masyarakat Islam. Secara tidak langsung wakaf melindungi hak-hak individu dalam masyarakat, serta meningkatkan kesejahteraan umum.

5.2 Hubungan Sosial

Islam menganggap manusia sebagai satu keluarga. Oleh sebab itu, semua anggota keluarga ini mempunyai darjat yang sama di sisi Allah. Hukum Allah tidak membezakan yang kaya dan yang miskin, demikian juga tidak membezakan yang hitam dan yang putih. Secara sosial, nilai yang membezakan seseorang dengan yang lain adalah ketakwaan, ketulusan hati, kemampuan dan muamalahnya dengan manusia.

“Wahai manusia, sesungguhnya kami ciptakan kamu daripada lelaki dan wanita dan kami jadikan berbangsa dan bersuku-suku supaya kamu saling mengenal, sesungguhnya yang paling mulia di sisi Allah adalah yang paling bertakwa.” (Al-Hujurat, 49: 13)

Hubungan sosial masyarakat Islam mendedahkan sistem hubungan interaksi, bersepadu, tolong-menolong dan bergotong-royong yang membangun dalam seluruh faktor kehidupan. Ekologi perkembangan manusia bermula daripada kelahiran sehingga individu itu mampu menyumbang kepada masyarakat sekelilingnya.

Melalui berwakaf, hubungan sosial dari perspektif Islam dapat dihayati sepenuhnya. Harta, nikmat dan rezeki yang diberikan Allah dapat dikongsi bersama. Dalam Islam, untuk menjaga hubungan dengan Allah, kita hendaklah menjaga hubungan dengan manusia terlebih dahulu. Oleh itu, pemahaman kepada prinsip hubungan sosial bermaksud seseorang dapat mengadaptasi dirinya ke dalam masyarakat serta mewujudkan pembangunan masyarakat yang seimbang.

5.3 Pemilikan Harta Orang Islam

Ketidaksaksamaan pendapatan dan kekayaan yang ada dalam masyarakat merupakan satu realiti yang harus diterima. Namun, jika orang Islam tidak mementingkan pegangan ekuiti dengan menjual tanah mereka untuk mengaut keuntungan semata-mata, lama kelamaan orang Melayu Islam di Malaysia akan menjadi penumpang di tanah air sendiri.

Wakaf merupakan satu alternatif untuk mengekalkan pemilikan harta agar tetap menjadi hak milik orang Islam. Oleh sebab itu, sesiapa yang mewakafkan harta mereka di jalan Allah akan mendapat ganjaran yang besar dan berpanjangan di dunia dan akhirat.

5.4 Tolong Menolong (*Ta'awun*) Dalam Islam

Apabila kita memperkatakan tentang peranan tolong menolong, maka sudah pasti kita dapat menggambarkan bahawa ia merupakan sesuatu yang amat penting dalam pembentukan sesebuah masyarakat. Keadaan ini jelas dapat dilihat daripada perkembangan masyarakat Islam pada zaman Rasulullah S.A.W sehinggalah ke hari ini. Firman Allah S.W.T:

“Dan tolong-menolonglah kamu dalam (mengerjakan) kebajikan dan takwa, dan jangan tolong-menolong dalam berbuat dosa dan pelanggaran. Dan bertakwalah kamu kepada Allah, sesungguhnya Allah amat berat siksa-Nya.” (al-Maidah, 5:2)

Bentuk kerjasama yang dikehendaki di sini ialah kerjasama ke arah kebaikan yang dibentuk oleh agama Islam berdasarkan perhubungan sosial, ekonomi dan politik tanpa melihat taraf hidup dan warna kulit. Ibadat wakaf jelas menggalakkan kita mengamalkan konsep tolong-menolong. Sejak dahulu lagi, amalan berwakaf menjadi sebahagian daripada hidup masyarakat Islam. Harta yang diwakafkan dapat digunakan untuk pelbagai aktiviti masyarakat Islam. Antaranya seperti pembinaan masjid, rumah anak yatim, tanah perkuburan, sekolah dan sebagainya.

6.0 BENTUK WAKAF KONTEMPORARI

Institusi wakaf di negara ini telah mula mengorak langkah berkembang selaras dengan perkembangan dan keperluan semasa. Kajian menunjukkan institusi tersebut tidak lagi tertumpu kepada pembangunan tanah semata-mata. Ia mula mengambil langkah dengan memperkenalkan beberapa kaedah pembangunan wakaf yang bersifat kontemporari, seperti wakaf tunai, *sukuk* wakaf, saham wakaf, wakaf saham dan sebagainya (Abd. Shakor Borham, 2010).

Bentuk-bentuk wakaf baharu yang wujud hasil perkembangan semasa dan keperluan umat Islam. Antaranya ialah:

6.1 Wakaf Al-Quran

Dalam usaha untuk memastikan al-Quran terus didampingi dan dijadikan panduan hidup seiring dengan pembangunan umat Islam, Program Wakaf al-Quran dilaksanakan. Program ini diuruskan sepenuhnya oleh Majlis Agama Islam Negeri atau Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO). Ini bertujuan untuk membuka peluang kepada umat Islam bagi mewakafkan naskhah Al-Quran untuk disalurkan kepada umat Islam di negara-negara membangun seperti Kemboja dan Myanmar, sekolah-sekolah agama, program J-QAF di sekolah-sekolah kebangsaan, pejabat-pejabat Kerajaan dan Swasta, hotel-hotel dan sebagainya.

6.2 Wakaf Ilmu

Wakaf Ilmu adalah wakaf mengenai perkara yang berkaitan dengan ilmu dan pendidikan iaitu melalui pembelian buku, kelengkapan perpustakaan dan mengadakan tuisyen percuma. Sumbangan wakaf yang diberikan akan dikumpulkan ke dalam Dana Wakaf Ilmu dengan niat mewakafkannya selamlamanya kerana Allah S.W.T. demi kepentingan dan kemajuan ilmu (Najibah Mustaffa, 2014).

Sebagai contoh, Universiti Putra Malaysia (UPM) telah melancarkan Dana Wakaf Ilmu UPM yang bertujuan untuk memenuhi sebahagian keperluan dan pembiayaan aktiviti akademik yang melibatkan warga UPM dengan menggembeling sumbangan semua peringkat warga kampus, alumni, masyarakat dan badan bukan kerajaan (NGO) serta badan korporat, dalam jangka masa yang panjang. (<http://www.fund4knowledge.upm.edu.my>).

Di samping itu, wakaf ilmu sangat mudah bagi orang berilmu dan berkebolehan. Sebagai contoh, mengadakan kelas tambahan kepada anak-anak yang yatim piatu dan fakir miskin. Sekiranya kita tidak mampu untuk mengajar, wakaf boleh dilakukan dengan membelikan buku-buku yang berkaitan. Semoga ilmu yang diperoleh melalui buku-buku tersebut akan memberi manfaat kepada mereka yang memerlukan.

6.3 Wakaf Tunai

Wakaf Tunai merupakan wakaf yang paling banyak diamalkan selain daripada wakaf hartanah. Wakaf Tunai ialah berwakaf dengan menggunakan wang tunai yang dikumpul di dalam satu tabung amanah di bawah pengurusan nazir yang diamanahkan untuk mengurus wakaf ini bagi tujuan kebajikan dan manfaat ummah. Menurut Imam Az-Zuhri, berwakaf dalam bentuk dinar dan dirham adalah diharuskan bagi tujuan berdakwah, kebajikan ummah dan pendidikan umat Islam. Para ulama di zaman silam telah menggunakan istilah wakaf *ad-darahim* atau wakaf *ad-dananir* iaitu wakaf menggunakan wang dirham atau dinar dalam kehidupan mereka (Siti Mashitoh Mahamood (2007b).

Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan bagi Hal Ehwal Agama Islam Malaysia kali ke 77 yang bersidang pada 10-12 April 2007 di Kuala Terengganu telah memutuskan bahawa berwakaf dalam bentuk wang tunai adalah dibolehkan dalam Islam (Abd. Shakor bin Borham, 2010). Mutakhir ini, wakaf tunai boleh dibuat melalui potongan gaji secara bulanan, arahan tetap melalui perbankan Islam, dan membeli saham yang ditawarkan. Di Selangor misalnya, wakaf tunai boleh dibuat secara potongan gaji melalui Skim Infaq dengan kadar minimum RM5.00 sebulan dan tiada kadar maksimum yang ditetapkan. Perkara ini memberikan kemudahan kepada kakitangan awam dan kerajaan untuk menyertai skim wakaf ini (<http://www.wakafselangor.gov.my>).

6.4 Wakaf Korporat

Bentuk wakaf yang paling kontemporari di negara ini ialah pelaksanaan Wakaf Korporat yang mana syarikat mewakafkan saham atau aset syarikatnya. Wakaf ini diperkenalkan oleh Johor Corporation Berhad (JCorp) yang mana dipercayai merupakan yang pertama dilaksanakan oleh sebuah institusi korporat di dunia. Ia diuruskan oleh anak syarikatnya iaitu Waqaf An-Nur Corporation Berhad (WANCorp) yang merupakan sebuah syarikat berhad dengan jaminan JCorp sendiri. (www.wakafjohor.gov.my).

WANCorp ditubuhkan untuk menguruskan aset dan saham-saham syarikat kumpulan JCorp yang diwakafkan di samping berperanan sebagai *mawquf 'alayh* ke atas semua saham-saham dan lain-lain bentuk sekuriti syarikat JCorp. Sehingga Disember 2011, sebanyak RM538.5 juta nilai aset bersih saham-saham yang diwakafkan. (Laporan Tahunan WANCorp, 2011). Secara tidak langsung, wakaf korporat ini menggalakkan perkembangan dan pengetahuan di kalangan ahli perniagaan berkaitan dengan wakaf dan ekonomi Islam (Ahmad Mohsein Azmi, 2011).

7.0 PENUTUP

Wakaf sewajarnya dijadikan instrumen bagi membangunkan umat Islam dari pelbagai sudut, termasuk ekonomi, sosial, pendidikan dan sebagainya. Sejarah telah membuktikan kejayaan institusi wakaf di negara-negara Islam di Timur Tengah, apabila beberapa institusi pendidikan telah dibangunkan berasaskan wakaf. Bagi mencapai objektif pensyariaan wakaf, aspek pengurusannya perlu di ambil perhatian yang serius. Antara perkara yang perlu ditekankan ialah prinsip-prinsip Maqasid Syariah yang boleh diterapkan dalam pengurusan wakaf. Oleh itu, adalah diharapkan pentadbiran dan pengurusan wakaf lebih efisien dalam mencapai matlamat pensyariatannya.

Rujukan

Al-Quran Karim.

Ahmad Mohsein Azmi. Transformasi Pengurusan Wakaf. *The Malaysian Insider*. 8 Oktober 2011. Diakses melalui <http://www.themalaysianinsider.com/sideviews/article/transformasi-pengurusan-wakaf-ahmad-mohsein-azmi>. Tarikh akses: 24 Oktober 2014.

Al-Sayyid Sabiq. (1987). *Fiqh al-Sunnah*, j. 3. Beirut: Dar al-Kitab al-‘Arabi.

Al-Zuhayli, Wahbah. (1997). *Nazariyah al-Dharurah al-Syari’yyah Muqaranah ma’a al-Qanun al-Wadhi’*. Damsyiq: Dar al-Fikr.

_____. (1996). *Al-Fiqh al-Islami Wa Adillatuh*, j. 8, Beirut: Dar al-Fikr.

Al-Syatibi, Abu Ishaq. (1996). *Al-Muwafaqat Fi Usul al-Syariah*. Beirut: Dar-al-Ma’rifah.

Al-Marbawi, Muhammad Idris Abdul Rauf. (1995). *Kamus Idris al-Marbawi*. Singapura: Pustaka Nasional.

Ibn Rushd, Muhammad bin Ahmad. (2003). *Bidayat al-Mujtahid wa Nihayat al-Muqtasid*. Beirut: Dar al-Kutub al-‘Ilmiyyah.

Kamal Muhammad Yusuf. (1995). *Fiqh al-Iqtisod al-Suq*. Kaherah: Maktabah al-Wafa’.

Mochammad Arif Budiman dan Dimas Bagus Wiranata Kusuma. (2011). “The Economic Significance of Waqf: A Macro Perspective”, *The 8th International Conference on Tawhidi Methodology Applied to Islamic Microenterprise Development Jakarta*, 7-8 Januari 2011.

Muhammad Jawwad. (1996). *Al-Ahwal al-Syakhsiiyyah*. Beirut: Dar al-‘Ilm Li al-Malain.

Mohamad Akram Laldin, et.al. “Maqasid Syariah Dalam Pelaksanaan Waqaf”, kertas kerja *Konvensyen Wakaf 2006*, di Kuala Lumpur, 12-14 September 2006.

Abd.Shakor bin Borham “Pelaksanaan Pembangunan Wakaf Korporat Johor Corporation Berhad (JCorp): Satu Tinjauan”, kertas kerja *International Conference on the Roles of the Humanities and Social Sciences in Engineering 2010*, Universiti Malaysia Perlis, 12-14 November 2010.

Al-Nawawi, Abi Zakariyya. (2003). *Sahih Muslim bi Sharh al-Nawawi*, j. 11. Kaherah: Dar al-Manar.

Abu Zahrah (2007). *Wakaf Menurut Agama dan Undang-undang*. Penterjemah: Hj Muhammad Yusof Sinaga. Shah Alam: Berlian Publications.

Najibah Mustaffa dan Mohd Zamro Muda. (2014). “Pengurusan Wakaf Pendidikan di Institusi Pengajian Tinggi Malaysia: Satu Sorotan Literatur,” *UMRAN - International Journal of Islamic and Civilizational Studies*, Vol 1, No 1, h. 45-58.

Siti Mashitoh Mahamood (2007a). “Undang-Undang dan Prosedur Wakaf”, dalam Ahmad Hidayat Buang, ed. *Undang-Undang Islam di Malaysia: Prinsip dan Amalan*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.

_____. (2007b). Pembentukan Dana Wakaf Menurut Perspektif Syariah dan Undang-Undang serta Aplikasinya di Malaysia, *Jurnal Syariah*, 15:2, h. 61-83.

Suwaid Tapah (1994). “Undang-undang Pentadbiran Harta Wakaf Di Malaysia,” *Jurnal Syariah*, Jil 2, Bil 1.

Timur Kuran. (2001). The Provision of Public Goods under Islamic Law: Origins, Impact, and Limitations of the Waqf System, Vol. 35, No. 4, h. 841-898.

Utusan Online. Program Wakaf al-Quran diteruskan. *Utusan Online*. 21 Oktober 2014. Diakses melalui http://www.utusan.com.my/utusan/Dalam_Negeri/20121128/dn_05/Program-Wakaf-Al-Quranditeruskan#ixzz2QDAZA2PY. Tarikh akses: 21 Oktober 2014.

Diakses melalui www.e-wakafjohor.gov.my/. Tarikh akses: 23 Oktober 2014.

Diakses melalui http://www.fund4knowledge.upm.edu.my/ezakatputra/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=137. Tarikh akses: 21 Oktober 2014.

Diakses melalui <http://www.wakafselangor.gov.my/index.php/2012-4-27-03-02-07/2012-05-14-15-44-41/skim-infaq>. Tarikh akses: 24 Oktober 2014.